

**СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ТРЕНІНГОВИЙ ЦЕНТР
ОПЕРАТИВНО-БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

**ОПЕРАТИВНО-БОЙОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

ВИПУСК 2

**Київ
2025**

Редакційна колегія:

А. М. Черняк, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки; *Є. О. Меленті*, кандидат технічних наук, доцент; *Ю. О. Найдьон*, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки; *Є. Ю. Швиденко*, кандидат юридичних наук; *В. А. Вісловух*, кандидат юридичних наук; *С. О. Кібіткін*, кандидат технічних наук; *С. В. Палевич*, доктор філософії; *І. Л. Шлямар*, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, заслужений працівник фізичної культури та спорту України; *В. Д. Чорноус*, кандидат психологічних наук, доцент; *Є. О. Черновол* (секретар).

*Рекомендовано до друку навчально-науковим тренінговим центром
оперативно-бойової підготовки
(протокол № 10 від 13 листопада 2025 року)*

Оперативно-бойова діяльність сил сектору безпеки і оборони
О-60 в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 30 жовт. 2025 р.). Київ : НА СБУ, 2025. Вип. 2. 257 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції представників сектору безпеки і оборони України, наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти та інших зацікавлених осіб. На науковому заході розглядалися такі напрямки: підготовка кадрів для потреб сил сектору безпеки і оборони в сучасних умовах; міжвідомча взаємодія у рамках реалізації заходів із забезпечення національної безпеки і оборони; безпека та захист об'єктів національної критичної інфраструктури; досвід бойового застосування сил оборони при відсічі збройної агресії РФ; питання психологічного забезпечення військовослужбовців при виконанні оперативно-бойових завдань в районі проведення бойових дій; застосування стратегічних комунікацій у діяльності сил сектору безпеки і оборони (цивільно-військове співробітництво, інформаційні та психологічні операції); особливості організації спеціальної фізичної підготовки військових формувань та правоохоронних органів; застосування роботизованих систем при виконанні оперативно-бойових завдань та інші питання, пов'язані з напрямками науково-практичної конференції.

Збірник матеріалів буде корисним для здобувачів вищої освіти, аспірантів, наукових співробітників, співробітників сил безпеки і оборони України.

Автори несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, галузевої термінології, власних імен та інших відомостей.

УДК 351.86(06)

© Національна академія

Служби безпеки України, 2025

© Навчально-науковий тренінговий центр
оперативно-бойової підготовки, 2025

Ремінний О. В., Борсук О. В. Вплив бойових дій на стійкість енергетичних систем та виникнення аварійних режимів короткого замикання 112

Таранов Д. В. Забезпечення фізичної безпеки об'єктів критичної інфраструктури України в системі національної безпеки 114

Харченко С. О., Бас О. В. Проблеми захисту та безпеки об'єктів критичної інфраструктури на території України 118

Черновол Є. О. Інженерний захист від повітряних загроз об'єктів критичної інфраструктури в умовах збройної агресії рф проти України..... 120

4 ДОСВІД БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ОБОРОНИ ПРИ ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

Баштова О. Г., Безпалый С. М. Досвід бойового застосування сил оборони при відсічі збройної агресії рф 123

Мельник В. В. Досвід бойового застосування підрозділів армійської авіації при відсічі збройної агресії рф (2022–2025 рр.)..... 126

Тонконог І. О. Супровід пошуку і знешкодження ДРГ противника 128

Шевченко С. В., Галаган В. В. Протидія СБУ диверсійно-розвідувальним групам рф у прифронтових районах: виклики, проблеми, перспективи..... 132

5 ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПРИ ВИКОНАННІ ОПЕРАТИВНО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Недужа І. Л., Опанасенко Т. А. Психологічна готовність військовослужбовців до надання першої домедичної допомоги в бойових умовах 138

Платонов В. М. Особливості професійно-психологічних якостей операторів безпілотних систем ДСНС України 143

Солоненко А. С. Питання психологічного забезпечення військовослужбовців при виконанні оперативно-бойових завдань в районі проведення бойових дій: реалії та пріоритети 146

Черненко Т. В. Вплив командирської риторики та мотиваційних наративів на морально-психологічний стан особового складу в бойових умовах 148

6 ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ)

Бафян Г. М. Внутрішні комунікації – дієвий механізм в системі стратегічних комунікацій..... 154

ПЛАТОНОВ В. М.,
доктор філософії (Ph.D.) з психології,
науковий співробітник навчально-наукової
лабораторії екстремальної та кризової психології,
Навчально-науковий інститут
оперативно-рятувальних сил
Національного університету
цивільного захисту України

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ОПЕРАТОРІВ БЕЗПІЛОТНИХ СИСТЕМ ДСНС УКРАЇНИ

Розвиток та впровадження безпілотних систем у сегменті вирішення завдань з цивільного захисту населення сьогодні набуває значного поширення. Їх застосування дозволяє виконувати надскладні та ризиковані завдання з метою мінімізації людських втрат та забезпечити можливість залучення більшої кількості ресурсів для ліквідації надзвичайної ситуації, зокрема шляхом доставки більшого обсягу води або речовин для гасіння осередку пожежі, де робота рятувальників може бути надмірно ризикованою або пройти більшу кількість замінованої території. В умовах застосування безпілотних систем різних типів ключовою ланкою в системі «людина–машина–середовище» залишається оператор.

У сучасних наукових дослідженнях психологами-науковцями підіймається питання щодо визначення та оцінки впливу людського фактора на якість виконання завдань за допомогою безпілотних систем. У нещодавніх наукових публікаціях неодноразово наголошується на важливості створення професіографічних профілів фахівців-операторів безпілотних систем різних типів. Найбільшого поширення цей напрям досліджень набув серед науковців військового профілю, що зумовлено значним поширенням застосування комплексів безпілотних систем саме у військовій практиці. Аналіз наявних робіт свідчить про значний перелік як професійних, так і психологічних вимог, яким повинні відповідати кандидати на посаду операторів безпілотних систем. Так, Ю. Ширококов, В. Пасічник та О. Савчук наводять значний перелік професійних вимог до операторів військових безпілотних комплексів: точність виконання дій та наказів, швидке ухвалення рішень, уміння швидко адаптуватися до керування дроном у різних режимах, значна відповідальність як за виконання завдання, так і за сам дрон та його корисне навантаження, тривале перебування в статичних положеннях тіла з можливістю швидко змінити своє положення, що згодом веде до відчуття втоми, а разом із цим – до погіршення атенційних якостей, зниження швидкості прийняття рішень, зменшення якості результатів інтелектуальної діяльності та виникнення нервово-психічних переважань. Натомість авторами визначено орієнтовний перелік професійно важливих психологічних якостей, а саме: для успішного здійснення

професійних функцій операторам безпілотних систем необхідні зібраність, постійна включеність у процес прийняття рішень, спостережливість, нервово-психічна стійкість, швидка адаптація до складних та часто змінних умов виконання завдань, моральна нормативність поведінки, високий рівень військово-професійної спрямованості, психологічної та фізичної підготовленості тощо [2, с. 117].

У дослідженні В. Медведєва та С. Коропа наголошується не тільки на професійно важливих психологічних якостях, а й на психофізіологічних функціях. Авторами виділено, що значного впливу на операторів безпілотних систем спричиняє інформаційне перевантаження. При цьому оператор, окрім врахування даних про сам дрон, повинен аналізувати інформацію та ситуацію, у якій перебуває дрон, щоб ухвалити найбільш «вигідне» рішення для керування ним, його подальшого застосування й повернення. Оператору доводиться аналізувати значний обсяг інформації, який надходить переважно на одну групу аналізаторів; у більшості випадків це інформація, що надходить на дисплей або до спеціальних окулярів. У цьому ж дослідженні автори також виділяють набір основних підсистем професійно важливих якостей, до яких відносять: швидке й точне реагування на зовнішні стимули, мнемічні властивості, добре розвинену уяву, когнітивні процеси у контексті творчого та оперативного мислення, вольові якості у контексті цілеспрямованості, наполегливості, рішучості та стресостійкості [3].

У дослідженні С. Коропа, присвяченому визначенню професійно важливих психологічних якостей операторів безпілотних систем, автором відзначено відмінності професійно-психологічних характеристик між операторами безпілотних систем тактичних класів та коптерного типу [1].

Враховуючи сучасні тенденції поширення безпілотних систем, Державна служба України з надзвичайних ситуацій активно використовує їх у напрямках діяльності з гуманітарного розмінування територій, гасіння пожеж великих масштабів, оцінки наслідків надзвичайних ситуацій, розвідки та пошуку зниклих людей [4]. Хоча оператори безпілотних систем виконують функції з керування дроном, варто зазначити, що ця категорія фахівців має певні особливості. З огляду на приклади, наведені вище, доцільно розділити операторів безпілотних систем різних напрямів діяльності ДСНС України, наприклад:

- для операторів безпілотних систем, які використовуються в гуманітарному розмінуванні, професійно важливими якостями є висока відповідальність, чітке слідування правилам, терпіння, збереження спокою та високий рівень адаптації;

- для операторів безпілотних систем, що застосовуються для пожежогасіння, важливими є професійно-психологічні якості: точність виконання інструкцій, висока відповідальність, розвинені інтелектуальні здібності в аспекті аналізу та прогнозування розвитку надзвичайної ситуації, високий рівень технічної підготовки;

– для операторів безпілотних авіаційних систем можна розглядати ті якості, які вже виділені науковцями та наведені вище;

– оператори безпілотних систем підводного розмінування повинні мати високий рівень технічної грамотності, уважність до деталей і добре розвинене просторове мислення. Така діяльність вимагає аналітичного мислення, стресостійкості, відповідальності та здатності швидко приймати рішення в екстремальних умовах. Важливими є також комунікабельність, самоконтроль і дотримання правил безпеки під час виконання гуманітарних завдань.

Таким чином, розвиток і впровадження безпілотних систем у сфері цивільного захисту населення відкриває нові можливості для підвищення ефективності та безпеки виконання завдань рятувальниками. Аналіз наукових джерел свідчить, що головним чинником успішності роботи таких систем залишається людський фактор – професійна підготовка, психологічна стійкість та технічна компетентність оператора. Для різних напрямів діяльності операторів дронів у ДСНС України важливо сформулювати перелік специфічних професійно важливих якостей. Подальший розвиток дослідження цієї тематики полягає у чіткому визначенні переліку професійно важливих якостей операторів безпілотних систем, а також у розробленні відповідного психодіагностичного інструментарію для відбору кандидатів на навчання за спеціальністю оператора безпілотних систем в ДСНС України.

Список використаних джерел:

1. Korop S. V. MILITARY AND PROFESSIONAL ACTIVITIES OF OPERATORS OF UNMANNED AERIAL VEHICLES OF THE COPTER TYPE: PSYCHOLOGICAL FEATURES. *Habitus*. 2024. № 67. С. 243–247. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.67.40>.
2. Pasichnyk V., Shyrobokov Y., Savchuk O. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE ACTIVITY OF OPERATORS OF UNMANNED AERIAL SYSTEMS OF TACTICAL CLASSES AND THEIR CONSIDERATION IN THE PRACTICE OF PROFESSIONAL TRAINING OF THESE MILITARY SPECIALISTS. *The scientific journal of the National Academy of National Guard "Honor and Law"*. 2023. Vol. 4, no. 87. P. 113–120. URL: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/4/87/295206>.
3. Короп, С., Медведєв, В. Психофізіологічні особливості операційно-інструментальної діяльності оператора безпілотного авіаційного комплексу мультироторного типу (і класу). *Повітряна міць України*, 2(7). 2024. 73–79. <https://doi.org/10.33099/2786-7714-2024-2-7-73-79>.
4. Кушнір А., Альфавіцька Г. Аналіз можливостей застосування безпілотних літальних апаратів у діяльності ДСНС України. *Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності : Зб. наук. праць XX Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, курсантів та студентів. Львів : ЛДУ БЖД, 2025. С. 152–154.*

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

ВИПУСК 2

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерне макетування *С. С. Костиця*
Художнє опрацювання *А. В. Зеленько*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 15,11.
Обл.-вид. арк. 15,84. Тираж 9 прим. Заявка № _____

Видавець і виготовлювач
Національна академія Служби безпеки України,
03066, м. Київ, вул. Михайла Максимовича, буд. 22.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6844 від 17.07.2019